

Lietuvos
mokslo
taryba

Atviroji prieiga prie mokslinių publikacijų ir duomenų

Prof. Rūta Petrauskaitė, Lietuvos mokslo tarybos
pirmininko pavaduotoja, Humanitarinių ir socialinių
mokslų komiteto pirmininkė

e.p. r.petrauskaite@hmf.vdu.lt

Atviroji prieiga (AP) – galutiniam vartotojui nieko nekainuojanti galimybė naudotis mokslinėmis publikacijomis ir tyrimų duomenimis.

- *Auksinis kelias* prie publikacijų recenzuojamuose žurnaluose
  - Išimtinai AP
  - Mišrūs
- *Žaliasis kelias* prie publikacijų institucinėse talpyklose iškart ar po embargo periodo
  - 6 mėnesiai GTM
  - 12 mėnesių HSM

AP daro mokslinę informaciją geriau matomą ir paveikią. AP poveikis reiškiasi per:

- didesnę mokslo darbų gausą ir kokybę,
- nacionalinių, regioninių ir tarptautinių mokslo bendruomenių radimąsi ir sąveiką,
- geresnę žinių sklaidą ir mokslinės informacijos apytaką,
- galimybę naudojant įvairius publikavimo kanalus išsaugoti daugelio disciplinų, mokslo paradigimų ir mokyklų, požiūrių, temų, nacionalinių mokslo kalbų įvairovę,
- palengvintą mokslinės informacijos paiešką ir palyginimą, apsaugą nuo mokslinės veiklos dubliavimo,
- naujų žinių prieigą ir naudojimą verslo ir ekonominei plėtrai.

AP vertė mokslo finansavimo ir politikos požiūriu

- gerinti mokslo finansavimo aiškumą ir atsiskaitomybę,
- vertinti jau paskelbtus tekstus suteikiant kitokį vaidmenį vertintojams ir visai interaktyviai mokslo bendruomenei,
- pakartotinai panaudoti mokslinių tyrimų duomenis ir publikacijas, skelbti atnaujintas ir patobulintas publikacijas,
- puoselėti akademinę etiką.

- UNESCO OA Policy Guidelines
  - <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/portals-and-platforms/goap>
- Mokslo Europa, jos darbo grupės
  - <http://www.scienceeurope.org/policy/working-groups/working-groups-main>
  - AP prie publikacijų
  - Mokslinių tyrimų duomenų
  - Mokslinių tyrimų infrastruktūrų
- Europos Komisija
  - <http://ec.europa.eu/research/science-society/index.cfm?fuseaction=public.topic&id=1294&lang=1>

- EK 2012-07-17 rekomendacija dėl prieigos prie mokslinės informacijos ir jos išsaugojimo,
- EK nacionalinių atstovų grupė dėl mokslinės informacijos,
- nacionalinės VN tarnybos koordinuoja EK rekomendacijos priemones,
- pagal 7BP sukurta AP infrastruktūra publikacijoms OpenAIRE (www.openaire.eu),
- 7BP bandymas atverti viešaisiais finansais remtų projektų publikacijas (20% biudžeto),
- AP visoms H2020 publikacijoms, bandomieji projektai, patirčių analizė, rekomendacijų rengimas užtikrinant duomenų AP,
- Savanoriškumo principas, AP skatinimas VN dalyvaujant projektuose: PASTEUR4OA, FOSTER, OpenAIRE, OpenAIREplus, DART-EUROPE , DRIVER, PEER, NDLTD.

Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymas (2009 m. balandžio 30 d. Nr. XI-242 Vilnius)

- 45 straipsnis. Mokslinės veiklos rezultatų viešumas
  1. Siekiant užtikrinti valstybės biudžeto lėšomis atliekamų mokslinių tyrimų kokybę, valstybės biudžeto lėšų panaudojimo skaidrumą, paskatinti mokslo pažangą, visi valstybinėse mokslo ir studijų institucijose atliekamų mokslo darbų rezultatai turi būti skelbiami viešai (internete ir kitais būdais), kiek tai neprieštarauja intelektinės nuosavybės ir komercinių ar valstybės ir tarnybos paslapčių apsaugą reglamentuojantiems teisės aktams.

- ŠMM – Lietuvai atstovaujanti institucija dėl mokslinės informacijos išsaugojimo ir AP
- LMT – Lietuvos AP veiklas koordinuojanti institucija
- AP prie mokslinės informacijos ir tyrimų darbo grupė prie Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos
- Lietuvos bibliotekų tinklai:
  - Lietuvos akademių bibliotekų tinklas (LABT) nuo 2003 m. teikia AP prie disertacijų (ETD), nuo 2006 m. veikia nacionalinė AP talpykla eLABa (elektroninė Lietuvos akademinė biblioteka)
  - Lietuvos akademių bibliotekų informacinės infrastruktūros mokslui ir studijoms palaikymo ir plėtros konsorciumas vienija 44 Lietuvos mokslo ir studijų institucijas ir nuo 2010 m. vykdo AP talpyklos eLABa tobulino darbus.
  - Lietuvos 52 mokslinių bibliotekų asociacija (LMBA) vykdo informacijos apie AP sklaidą ir mokymus

- Duomenų bazė „Lituanistika“ <http://www.minfolit.lt/>
- HSM duomenų archyvas LIDA <http://www.lidata.eu>
- AP duomenų archyvas MIDAS (2012–2014)
- Politines nuostatas ROARMAP registre (<http://roarmap.eprints.org/>) yra paskelbę :
  - VDU <http://erepository.vdu.lt/>
  - MRU <https://repository.mruni.eu/>
  - LSMU <http://eknygos.lsmuni.lt/etalpykla/index.html>
- Bendra informacija apie AP Lietuvoje:
  - <http://www.openaire.eu/lt/open-access/country-information/lithuania>
  - <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/portals-and-platforms/goap/>

- OpenDOAR <http://www.opendoar.org/> registre pristatoma 10 talpyklų iš 9 šių Lietuvos institucijų:
  - Lithuania Crystallography Open Database
  - ISM University of Management and Economics
  - Kauno Kolegia (Kaunas University of Applied Science)
  - Lietuvos akademinė bibliotekų tinklas
  - Lithuanian University of Health and Sciences
  - Mykolas Romeris University
  - The Research Council of Lithuania
  - Vilnius Gediminas Technical University
  - Vytautas Magnus University Library

- Parengti institucijos AP politinių nuostatų dokumentus, išreiškiančius institucijų įsipareigojimą palaikyti AP žurnalų leidybą ir mokslo produkcijos archyvavimą AP talpyklose.
- Viešai paskelbti AP institucines nuostatas ROARMAP (<http://roarmap.eprints.org/>).
- Skatinti ir įpareigoti mokslininkus mokslo publikacijas ir tyrimų duomenis archyvuoti AP talpyklose ir duomenų archyvuose.
- Skatinti ir finansiškai remti mokslininkų publikavimąsi AP žurnaluose.
- Užregistruoti institucijų AP mokslo žurnalus DOAJ kataloge (<http://www.doaj.org/>).

- dr. Gintarė Tautkevičienė OpenAIREplus, KTU
gintare.tautkeviciene@ktu.lt
- Aušra Gribauskiene, EK nacionalinė atstovė, ŠMM
ausra.gribauskiene@smm.lt
- Brigita Serafinavičiūtė, PASTEUR4OA, LMT
brigita.serafinaviciute@lmt.lt